

פנינים יקרים

מתורת רבותינו הקדושים מביאלא

- ליקוטי אמרים ככתבם וכלשונם מספרי רבותינו הקדושים •

פרשת שלח

• תורת הרה"ק מלענטשנא •

ויתורו את ארץ כנען. (יג ב)

וכמו ששמעתי מאבי הקדוש מו"ר זצלה"ה זי"ע ששאלו אותו אם לקנות עבורו בית מעו"ם, והשיב בזה הלשון: כשישראל מקדש הבית בתורה ותפלה נתהווה ממילא מבחינת ארץ כנען ארץ ישראל. "וכאן אי אתה זוכה לבנים אבל בארץ ישראל תזכה לבנים" ורשי ריש פ"י ל"ג, וקודם לזה לא היה לאבי הקדוש זצלה"ה זי"ע בנים ואחר כך כשנכנס להבית תהלה לקל זכה לבנים ובנות ברוך ה'. (תולדות אדם)

עמוד מב

• תולדות אדם •

וישלח אותם משה. (יג ג)

וישלח אותם משה, סופי תיבות חמ"ה. אמר להם: שתכניסו בחמה לעיר – כך כתב בעל הטורים.

אז יאמר, כמו שהחמה הולך לזה העולם – לא לטובת עצמה כלל, רק לטובת העולם, להאיר להם, ולהמתיק כל המרירות מכל עיני העולם, וכל המתקת שיש בכל הפירות ובכל הדברים, הכל הוא מכה זריחת החמה, כמו שכתוב (דברים לג יד) "וממגד תבואת שמש", וכמו שדרשו רבותינו ז"ל (ב"ק פ"א) – כמו כן גם אתם תכנסו להעיר, כמו החמה, שלא תשגיחו על טובת עצמיכם

כלל, רק להאיר להמקום מהשכות והמרירות אשר יש בהארץ, מתוקף כח הטומאה הסובבת את הקדושה. ועל ידי הליכתם שמה, יהיה נמתק המרירות והדינים הקשים, ויהא הקדושה מתחזק, ותאיר ותשיש לקראתכם בשמחה רבה. ועל ידי זה תתפשט כח הקדושה אשר בהארץ, ומיד בבוא שמה בני ישראל, תהיה נכבש לפניכם בקל מאד, כי כבר יהיה נימתק הרע – ולפיכך אל תשגיחו על טובת עצמיכם, רק לטובת הארץ בלבד, כמו החמה, ואז תצליחו בשליחותכם וטוב לכם.

והמרגלים הקדושים עשו לנו טובה עד

היום הזה, במה שהלכו לתור

את הארץ, והוא כמו אנשי המלחמה – אף שהם בעצמם נהרגים בהמלחמה, מכל מקום מחלישים הם הצד השונא העומד לנגדם, כי אחר כך יכולים אף החלשים להתגבר על השונא. והדברים עתיקים.

עמוד קעב

• דבדי בינה •

ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנהים אם במצרים. (יג יט)

הנה באמת יש לשאול, האך היה יכול להיות לקל גדול כזה ח"ו להמרגלים. אך בזה אנו למידין שהעיקר הוא לכל להיות חכם בעיניו, רק שיעשה מה שנאמר בתורה בפשימות.

סולמות כו', היינו, שיאמר שעדיין אנו צריכים סולמות לעלות, מוכרחין אנו לעשות כדבריו, מפני כי תמיד אנו צריכים למושה רבינו עליו השלום, ועצתו.

עמוד קנח

• אדון עזות •

ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גורן בן תרימו אותה מראשית עריסותיכם תתנו לד' תרומה.

תרומה אותיות תורה מ', היינו תורה הניתנה בארבעים יום, כדאיתא בוהר הקדוש.

זה 'תרימו תרומה', שתראו תמיד ללמוד תורה בכל יום, ולא תניחו יום אחד בלא תורה. והחיוב ללמוד יומם ולילה, כדכתיב 'זהגית בו יומם ולילה'.

אולם מי שהוא מרוד בפרנסה, ואינו יכול לקיים זאת, על כל פנים יפריש שעה אחת מן הכ"ד שעות שמעת לעת ללימוד התורה.

זה 'חלה תרימו תרומה' שתרימו כשיעור חלה שהוא אחד מן מכ"ד מן העיסה, כמבואר במושנה, שיעור החלה אחד מעשרים וארבעה, וכן תרימו לתורה שעה אחת מן כ"ד. **והשעה** הזאת תחלקו לשנים, מחציתה בערב ומחציתה בבוקר, כדי שתהיה התחלת היום והתחלת הלילה בתורה. כי העיקר הוא הראשית וההתחלה.

זה 'ראשית עריסותיכם תרימו תרומה' היינו בתחילת הלילה שהוא תחילת זמן שכיבה על המיטה, וגם 'מראשית עריסותיכם' היינו בבוקר שאז תחילת זמן קימה מן המיטה, בשני זמנים אלו תתנו לד' תרומה.

עמוד רפב

דהנה השינוי של המרגלים לא היה אלא בדבר קטן, שמשה רבינו עליו השלום מסר להם הסימן: הכמחזנים אם במבצרים, שאם במחזנים הם יושבים - סימן שהם גבורים. ואם במבצרים - הוא סימן שהם חלשים. והם אמרו: שאף על פי שיושבים במבצרים הם גבורים גם כן. וזה היה עיקר השינוי שלהם, אף על פי שראו בשכל שלהם שכך הוא, לא היה להם לשנות מדעת התורה, שהיא דעת משה שמסר להם זה הסימן, והיו צריכים להאמין אף על פי שלא היו בשכלם מבינים זאת, [וכו'].

זה הוא לימוד לדורות, שאל יראה האדם בשכלו להיפך מהתורה. ואף על פי שרואה בהכל דברים ישרים, אבל כיון שהיא יציאה, אפילו גדר קטן מהתורה הוא אסור. וכמו בדור הזה שרוצים ללמוד חכמות חיצונים ומלאכות שלהם, כדי שיהיה להם פרנסה, וזה איסור גמור.

• תולדות אדם •

ויהם כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה. (יג ל) **ופירש** רש"י ז"ל: "עלה נעלה וגו'. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות כו' נצליח וכו'".

ויש לדקדק דהוי ליה למימר לשמים. ונראה לי, דיהושע וכלב הורו לנו דרך הסידות, אפילו אותן בני אדם שהם גדולים מאד במדריגתם, ועובדים את השם יתברך בשלימות, אפילו הכי צריכים להצדיק שיעזור להם. וזהו אפילו מי שהוא 'בשמים', עוד צריך להצדיק, כמו שאמר כלב - אפילו אם נהיה אנו בשמים והוא אומר עשו

- להיות לכם לאלקים, אני ה' אלקיכם". היינו, שתכלית יציאת מצרים לא היתה לחירות מן העבדות בסתם, אלא "להיות לכם לאלקים", להתהפך מעבדי פרעה לעבדי ה', "כי לי בני ישראל עבדים" ויקרא בה נחמ, ולאמונה כי "אני ה' אלקיכם".

נמצא אם כן שישנה סגולה בזו המצוה אם מקיימים אותה כהלכתה, להביא לאמונת ה' חזקה, כלשון הפסוק במצות האמונה [שמות כ, ב] "אנכי ה' אלהיך - אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". **ובספה"ק** שם משמואל הביא: "סיפר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה, היות שכ"ק זקני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק, נשאל מרבו הקדוש הר"ר בונם זצלה"ה מפרשיסחא, מאין לקח ההתעוררות שלו לעבודת השי"ת. והשיב לו ממקרא שכתוב [ישעיה כ, כז] "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". ואמר הרח"ק רבי בונם זצלה"ה, שאחר יציאת מצרים צריכין ליקח התעוררות מייציאת מצרים עכת"ד".

ובהאמור מיושבת קושיית השם משמואל יפה, ומובנים מאוד דברי קדשו של הרבי ר' בונם זצלה"ה, כי לאנשי המעלה בקיום מצות זכירת יציאת מצרים ובהתבוננות בה, ניתן בה כה מיוחד לאיש ישראל להתחזק בה מאוד לעבודת השי"ת, כי לכל מצוה יש כמה וכמה סגולות והשפעות וכו', ובזו המצוה מפורש בקרא: "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים - להיות לכם לאלקים", אם כן מונה בה בקיום מצוה זו ובהתבוננות בה תכלית זכירת יציאת מצרים "להיות לכם לאלקים", עבדות תחת עבדות, ושפיר נובע מכאן מקור החיזוק לאיש ישראל בעבודת השי"ת.

ס"ג פרשת אחרי - שבת ער"פ תשס"ח

• מוזן הרה"ק מלבער טוב •

ולא תתורו אחרי לבבכם וגו'. (טו למ)
הדברים בתורת ה', מזהירים ומאירים כברקים לפני עינינו, הפסוק: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", וכאמרם ז"ל (במדבר רבה י ב): "עינא ולבא, תרי סרסורי דעברה נינהו". [וכו'].

ועוד כיוצא בו; תחבולות שונות יש להיצר הרע, שמבלבל את האדם, כל יהיה דבוק בקדושה, ומביא בו קלות הדעת. וענין קלות הדעת הוא; שאינו חזק, כדעתו, לכל לעבור את פי ה'. כמו שכתב רש"י ז"ל (בראשית ה כז) בפסוק: "ויתהלך הנוך", "צדיק היה, וקל כדעתו לשוב ולהרשיע".

וכיצר יוכל האדם להתבונן תחבולותיו כדי להנצל ממנו, וגם שלא יוכל היצר הרע להשתתף עם האדם. משל, למה הדבר דומה; לאדם שהולך בדרך, ויש שם בור עמוק. צריך מקדם, לידע שיש שם בור, כדי להשגיח שלא יפול בו, חס והלילה.

וזזה יכול להתבונן, על ידי, שיהיה לו פחד ה' בלבו. ורמזו לדבר, שעל ידי יראת ה' יכולין להתבונן ולסור מן הרע. וכמו שכתוב [משלי יד טז] "חכם ירא, וסר מרע". ואפלו להתבונן הסבות שמביאין להרע, בכדי שיסור מן הרע, על ידי זה.

שמירת הדעת

• מנשד טוב •

אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים.

הביאור במצות זכירת יציאת מצרים שככל יום, כמו שכתבו בספה"ק שצריך לכוון בקריאת שמע בפסוק "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים

מרן הרה"ק רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב זיע"א הי"ד

נולד בביאלא בשנת תרנ"ה לאביו מרן הרה"ק רבי נתן דוד מפארצווא בן מרן הרה"ק רבי יעקב יצחק מביאלא זצ"ל בעל מחבר "דברי בינה", וחתן הרה"ק רבי יחיאל יעקב מקוז'ניץ זצ"ל.

קודם לידתו נתגלה בחלום הלילה, לש"ב הגה"ק רבי שמואל לייב זאק זצ"ל אבדק"ק ביאלא, שהיה הפוסק בביתו של ה'דברי בינה', כי למחר עתידה לבוא שאלה מבית הרה"ק מפארצווא, ויש להשתדל למצוא צד היתר, מחמת שנשמה גדולה וקדושה שתאיר עיניהם ולכם של ישראל ותקרבים לאביהם שבשמים, ושלא הייתה בזה העולם כמה מאות שנים, צריכה לרדת לעולם.

לאחר לידתו, אמו הצדקנית מרת לאה רייזל ע"ה, בהשגותיה הגדולות אשר קיבלה מבית אביה הרה"ק רבי יחיאל יעקב מקוז'ניץ זצ"ל שמרה על קדושתו וטהרתו של בנה בכורה, ומדי לילה הייתה קושרת בכפפות את ידי בנה המוטל בעריסה.

בשנת תרע"ב בהיותו כבן י"ז נישא רבינו בעיר ווארשא עם בת קדושים מבית אביו ומבית אמו - הרבנית מרת חיה מרים ע"ה בת הרה"ק רבי ישראל מגראדז'יסק זצ"ל.

עיקר עבודתו ועסקו היה בקרב הצעירים ובני הנעורים שהיו חביבים עליו כבבת עינו, בראותו בהם את בנין דור העתיד. כבר במכתב הראשון הנושא את תקנותיו לחסידי עם הכתרתו, ובו מפורטים דרכיו בהנהגות, המכתב נפתח במילים "שלום לאנ"ש שיחיו צעירים וישישים", ובו נכתב ברורות: "לכבד הבחורים בכל בתי החסידים, לכל הפחות כמו שהיו מכבדים בדורות הקודמים הצעירים הנשואים שקוראים אברכים וכו'".

פירש רבינו הק' הפסוק: "חנוך לנער על פי דרכו" [משלי כב ח], שהחינוך לנער צריך להיות עם כל כוחותיו ודרכיו באופן טבעי, שיהפכו לטבעו הטוב ויסיר ממנו הרע, אז ממילא "גם כי יזקין לא יסור ממנה", אפילו בזמן הזקנה שלא יהיה בכחו להלחם עם היצר הרע מכל מקום לא יסור מדרכו הטוב. וסח אחד מחסידיו כי שמע מפיו שאמר: שבקל יכול חסיד לחשוב שהוא נוסע כבר על עגלה בדרך התורה והמצוות, ואמנם הוא טועה ונמצא בעולם הדמיון רחמנא ליצילן. (מרן אדמו"ר שליט"א)

מעולם לא ראהו אדם בוכה, ואת פניו עצבים. אולם בליל יום הכיפורים של השנה האחרונה קודם פרוץ המלחמה, כאשר אמר את מאמר הזוהר "קם רבי שמעון" והגיע למלים "שכינתא בגלותא" פרץ בבכי, והדבר היה לפלא בעיני כל הנוכחים.

גם בימים בהם שיכלה מחוץ חרב ובחדרים אימה, לא שינה רבינו הקדוש ממנהגיו ומעבודתו בקודש. אותה עבודה, אותה מסירות נפש, אותה אהבה והתמסרות לכל יהודי. ופעמים רבות אף סיכן את חייו בעד מנהג קל ממנהגיו בקודש.

היה זה במוצאי שבת קודש, רבינו הקדוש ובניו ישבו בסעודת "מלוא מלכה" לאור נר קלוש, ולפתע פרצו הגויים ימ"ש לתוך הבית, וירו ללא הסוס ברבינו הקדוש ובכנו הבכור יצחק הי"ד, שנהרגו יחדיו על קדושת השם בידי המרצחים ימ"ש, באותו היום בו נהרגו חכמינו ז"ל עשרה הרוגי-המלכות, כ"ז בסיון שנת תש"א. "ורוכב ערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק".

דבריהם הם זכרונם - ספרים וחיבורים רבים חיבר רבינו הקדוש. ללמד ולאסף בינה את בני דורו, זקנים עם נערים. את רוב ספריו כתב ללא שמו בפירוש, אלא בלשון רמז: מ"י אמ"ר, נוטריקון שמו, משה יחיאל אלימלך רבינוביץ.

"ומדברי תורתו", כותב אדמו"ר שליט"א, "יש ללמוד עניני מלחמת היצר ורפואת הנפש. והם כוללים מלבד תכסיסי מלחמות עם היצר הרע, עצות נפלאות וסמי מרפא על פי תורתנו הקדושה, אשר הוא היה משקה את בני ישראל ממימי הרפואה מבאר התורה והחסידות, כפי שקבל מאבותינו הקדושים, וביסס שיטתו וביארה היטב לפי צורך הדור ודורות הבאים".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.